

indigesta, sed ex corpusculo organico præexistente, sive organicum istud corpusculum sit animalculum spermaticum, sive quodcumque aliud rudimentum fetus» (1).—Respon-
deo, *neg.* assert, quod obsoletam jam et communiter desertam continet doctrinam germinum præformatorum (2). Germinis enim organizatio inchoatur post fecundationem, quæ accidit in animali et homine ex mixtione principii activi cum passivo, spermatozoidum cum ovo (3), quin sive in ovo, sive in spermate atque spermatozoidibus, præexistat organizatio futuri animalis vel hominis. Atque hoc solum sufficit ad evertendos phantasticos organismos, quibus leibnitziani dicunt animas obvolvi. Illud deinde adjungo, in animali et homine non dari sperma nec spermatozoides, in quibus tamen secundum adversarios deberent contineri animæ a Deo creatæ, usque ad certam ætatem (4). Ergo intelligi nequid, quo pacto animæ generatione parentum ad filios transfundantur.

CAPUT IV DE ANIMA RATIONALI UT EST CORPORIS FORMA

237. Consideravimus naturam animæ secundum ea, in quibus convenit cum substantiis angelicis; reliquum est, ut eam contemplerur secundum differentiam specificam, qua ab illis substantiis spiritualibus secernitur. Differentia hæc specifica consistit, in eo quod anima, secus atque angelicæ naturæ, sit corporis forma, et quidem informans. Jam enim alibi distinximus duplex formarum genus: aliæ sunt mere assistentes vel separata, aliæ informantes. Separata dicuntur illæ, quæ non ordinantur ad substantialem unionem cum

(1) Ita Christianus Wolf, leibnitzianus, *Psycholog. rationalis*, num. 704.

(2) De quo vide *Psycholog.* vol. 1.^{UM}, num. 149, pag. 678; num. 150, pag. 679 seqq.

(3) Vide *Psychol.* vol. 1.^{UM}, num. 57, pag. 257 in nota.

(4) Vide *Psycholog.* vol. 1.^{UM}, num. 57, pag. 258, nota (1).

materia, constituendo unam compositam naturam. Tales sunt angelicæ substantiæ, quæ per se sunt completæ, nec possunt informare corpora, quibus si quando uniuntur, tantum uniuntur ut formæ pure *assistentes*, ut moveant illa, vel regant, aut quomodolibet circa illa operentur, ideoque uniuntur extrinsece duntaxat et accidentaliter, numquam vero substantialiter, quia id eorum naturæ repugnat (1). At anima rationalis est forma corporis, illud informans, ut ex sua cum eo junctio hominem conflet. De qua unione deque illius consecrariis multa occurrunt dicenda, scitu sane dignissima. Primum autem ipsa unionis fundamentalis veritas in tuto collocanda est, probando animam rationalem esse vere corporis formam.

ARTICULUS I.

An et quomodo rationalis anima sit forma corporis.

Duæ in hac materia instituendæ sunt quæstiones, prima de re ipsa, utrum principium intellectivum hominis sit vere forma substantialis, ac proinde veri nominis anima, nam animam ex suo conceptu formam corporis esse alibi probavimus (2); altera de modo, utrum anima rationalis sit forma secundum ipsum gradum rationalitatis, an vero solum secundum gradus inferiores, sensitivum et vegetativum.

§ 1.—UTRUM ANIMA RATIONALIS SIT FORMA SUBSTANTIALIS CORPORIS.

238. Plato dicitur opinatus esse (3) animam rationalem uniri corpori ut motorem mobili, quamquam non desint, qui Platonis mentem, secundum veram in hac re sententiam interpretari conentur. Unde in vulgata ista Platonis opinione anima se habet respectu corporis, sicut equus respectu equi, vel sicut homo respectu vestis, quam induit, ut ait S. Thomas, seu potius sicut gubernator vel nauta respectu navis,

Varie
sententiæ
veterum ac
recentiorum:

(1) Cfr. *Psycholog.* vol. 1.^{UM} num. 23, pag. 91.

(2) *Psycholog.*, vol. 1.^{UM} num. 23, pag. 91 seqq.

(3) Plato, in *Alcibiade* primo, et in *Phædone*.

quatenus intelligentiæ ac rationis ductu, quasi clavo, corpus movet ejusque moderatur actiones (1). Quare in hac sententia homo reapse non est totum compositum humanum, sed solum anima regens corpus vel corpore utens, fere sicut eques non est quiddam ex homine et equo conflatum, sed homo duntaxat insidens equo, illumque moderans (2). «Cum Platone sensisse videtur Anaxarcus, siquidem, ut Philo Judæus commemorat in libro, qui inscribitur: *Quod omnis probus liber est*, a Nicocreonte Cypri tyranno in mortarium saxum conjectus, ibique ferreis malleis contusus, identidem illud repetiit: *Tunde, tunde Anaxarchi sollem, Anaxarobum enim non tundis*, iis verbis indicans corpus externum quid esse homini, nec ad ejus naturam pertinere» (3). Præterea rationalem animam non esse formam corporis tenuerunt e veteribus Themistius, Simplicius et Averroes (4), cujus nuper de intellectu separato explosimus commentum; eademque doctrina attributa est postea Petro Joannis Olivi vel de Oliva (5), quæ damnata a Viennensi concilio est, quamvis non una est scriptorum de Olivi erroribus opinio (6). Platonis sententia recentioribus temporibus invaluit extra scholam Scholasticorum potissimum post Cartesium; unde hominem definiivit Vicecomes De Bonald *intelligentiam organisi utentem* (7). Et sic varia excogitata sunt systemata ad unionem

(1) Vide Alcinoium (*de doctrina Platonis* cap. 17), et S. Thom. (1^a p. quest. 70, art. 1; quest. *de anim.*, art. 1; quest. *de spirit. creat.*, art. 2; *Contr. Gent.*, lib. 2, cap. 57, 69).

(2) Vide S. August., *de moribus Eccles.*, cap. 4.

(3) Conimbricienses *de anim.*, lib. 2, cap. 1, quest. 6, art. 2.

(4) Apud Suarez (*de anim.*, lib. 1, cap. 12, num. 1), Conimbric. (loc. nup. cit.).

(5) Ita refert Guido Carmelitanus in suo lib. *de hæres.* Vide etiam Helele (*Histoire des Conciles*, tom. 9, pag. 422).

(6) Vide Cardin. Zigliara (*De mente Concil. Vienn.* Roma 1778), cl. Palmieri (*Instit. Philos. Anthropol.* Thes. 14; *De Deo creatore.* Appendix ad Thes. 26, pag. 769, seqq.), cl. Ehrle (*Archiv für Literatur- und Kirchengesch.*, 3, 499), cl. P. Christian. Pesch (*Prælect. dogmat.* tom. 3, propos. 14, *Schol.*, pag. 58 seqq. Friburg-Brisgov. 1895).

(7) «L'homme est une intelligence servie par des organes; les brutes au contraire, sont des organes mus par un instinct.» Bonald. *Du divorce*, Discours préliminaire. Vide *Oæres*, 3.^a édition, tom. 5, pag. 23.

animæ humanæ cum corpore declarandam, quæ in altero articulo referentur, ac refutabuntur. Ad cartesianam quoque sectam revocari hac in re merito possunt Güntheriani, qui, prout superius innuimus, animam rationalem non ut vitæ principium, esse aliquid substantiale corpori actu vel informatione sua tribuens, concipiunt, sed ut spiritum quemdam purum, ideoque nec animam quidem appellari volunt, Cartesianis etiam videntur non parum favisse catholici quidam, qui animam quidem humanam profitentur formam esse, quemadmodum docet Ecclesia, formam tamen *substantialem* esse, præsertim ad mentem Scholasticorum aut negabant, aut certe non æque libenter concedebant.

Sententia vero communis Scholasticorum cum Aristotele ac S. Thoma tenet animam rationalem esse veram formam substantialem hominis, quæ nempe, actuando et informando materiam, constituat essentialiter hominem, sicut anima sensitiva brutum animal, vegetativa plantam, et quævis alia forma inferior simul cum materia in sua essentia constituit omnia inorganica corpora sive elementaria sive mixta. Scholastici enim, qui, ut in *Cosmologia* fuse explicuimus, asserbant omnia prorsus mundana corpora ex duplici principio essentiali coalescere, materia et forma, quorum prius sit instar potentiæ recipientis, alterum vero rationem habeat actus materiam informantis, eique esse specificum hujus illiusve corporis tribuentis; formam, hoc pacto suum esse conferentem homini esse animam ipsam rationalem seu principium intelligendi, a quo jam superius provabimus procedere omnem omnino illius actum vitalem, sive ordinis rationalis, sive sensitivi, sive etiam vegetativi.

Unanimis hac de re est Scholasticorum consensus: in duobus tamen discrepant. Primo circa extensionem, ut ita dicam, informationis, videlicet utrum rationalis anima ita sit forma corporis humani, ut eidem tribuat non solum esse viventis (vita nempe sensitiva et vegetativa), sed etiam ipsum esse corporis, an vero præter animam rationalem admittenda in humano composito sit forma aliqua, prout contendebant Scotistæ, quæ det esse corporis, cui superveniens anima tribuat esse substantiale viventis. En celeberrimam questionem de unitate formæ, quam generatim de omnibus viventibus

sententia
Scholasticorum.

tractavimus in primo *Psychologiae* volumine, quia non de homine solo, sed de omnibus viventium generibus instituebatur a Scholasticis (1). Alterum caput levioris sane dissensionis inter Scholasticos est circa modum, ut superius edixi, informationis, nimirum utrum anima rationalis sit forma solum secundum gradum vegetativi et sensitivi, quemadmodum voluere card. Cajetanus (2) et Ferrariensis (3), an etiam secundum gradum rationalis, sicut alii communissime contendunt.

239. PROPOSITIO 1.^a Anima rationalis seu principium intellectivum in homine est forma substantialis corporis (4).

Est certissima cum ex rationibus naturalibus, tum ex ecclesiasticis documentis.

Prob. 1.^o Nomine formæ substantialis venit actus, qui substantiam corpoream in sua specie constituit, ut constat ex probatis in *Cosmologia*. Atqui anima intellectualis seu rationalis in sua specie constituit hominem, qui corpus quoddam physicum est, specificè, immo generice, distinctum ab omnibus corporibus regni animalis, vegetativi ac mineralis. Ergo...

Minor patet. Et primo, quod homo sit species corporis a cæteris omnibus distincta, probant omnia lineamenta humani corporis, multoque magis operationes ejus intellectuales, infinite perfectiores operationibus cujuslibet alterius corporis. Jam vero principium ejusmodi operationum, quod in præcedenti capite ostendimus esse idem cum principio cæterarum quoque vitalium operationum, per quas cum brutis animalibus et plantis communicamus, dicitur, et est anima intellectiva vel rationalis. Ergo...

Prob. 2.^o Illud unde corpus esse substantiale accipit non effective, sed formaliter, dicitur, et est ejus forma substantialis. Atqui ab anima rationali accipit humanum corpus esse

(1) Vide *Psycholog.* vol. 1.^{um}, num. 29 seqq., pag. 108 seqq.

(2) In 1.^{am} part., quæst. 76, art. 1, circa solution. prim. argum.

(3) In lib. 2.^{um} *Contr. Gent.* cap. 53. *Ad primum horum dicitur*, non procul a fine capitis.

(4) Vide S. Thom. 1 p. quæst. 76, art. 1; *Contr. Gent.*, lib. 2, cap. 56, 68, 69, 70, 71; quæst. *de spirit. creat.*, art. 2; quæst. *de anim.*, art. 3, etc., etc.

substantiale. Ergo... Major constat; Minor vero facile probatur. Nam esse animal seu sensitivum et vegetativum est procul dubio esse substantiale, sicut apparet in brutis animalibus et plantis, quæ quidem non solum eliciunt operationes sentiendi et vegetandi, sed etiam substantialiter vivunt, quatenus organismo peculiari potiuntur atque idoneo ad ejusmodi vitales actus (1). Atqui corpus humanum habet quidem, sed non ex sese, hujusmodi esse sensitivum et vegetale, verum ex anima rationali. Nam jam ostendimus in præcedenti capite non esse in homine aliam animam præter rationalem, unde omnis in eo vita etiam sensitiva et vegetativa procedit. Ergo... (2). *Id, quo corpus vivit*, inquit Angelicus, *est anima. Vivere autem est esse viventium. Anima igitur est, quo corpus humanum habet esse actu. Hujusmodi autem* (nempe id, quo corpus humanum habet esse) *forma est. Est igitur anima humana corporis forma* (3).

Prob. 3.^o Homo est ens unum per se hac simpliciter, ut jam probavimus superius (4), ita tamen ut essentialiter coalescat ex corpore vel materia et anima rationali. Ergo necesse est, ut corpus et anima sint in homine substantialiter conjuncta, alioquin enim impossibile est, ut duo unum simpliciter constituent. Atqui nulla fingi inter animam et corpus substantialis unio potest, nisi ea, quæ intercedit inter formam et materiam, nec corpus potest esse forma, sed tantum anima. Ergo...

Probatur Minor subsumpta, nam cætera liquent. Sane unio substantialis vel est hypostatica, vel naturalis; naturalis autem vel est continuativa, qua videlicet diversæ partes continui copulantur, vel mixtionis, qua plura corpora simplicia, seu elementaria inter se cõeunt ad componendum mixtum, vel denique unio materiæ et formæ (5). Jam anima et corpus non uniuntur, sicut persona et natura, siquidem

(1) Cfr. *Psycholog.* vol. 1.^{um}, num. 12, pag. 36, 37.

(2) Cfr. S. Thom. 1 p. quæst. 76, art. 1; *Contr. Gent.*, lib. 2, cap. 68, paulo post initium.

(3) S. Thom. quæst. *de anim.*, art. 1.

(4) Vide supra num. 193, pag. 557.

(5) Cfr. *Cosmolog.* num. 160, pag. 618.

anima non est persona materiæ, sed verum principium naturale cum materia componens naturam novam, unde operationes vegetativæ ac sensitivæ procedunt, quæ nec ab anima sola, nec a solo corpore possent effici. Nec anima et materia ununtur sicut duæ partes extensionis continuæ, ut per se patet; nec ut duo elementa, quæ se miscent, nam anima non est corpus, ut cum corpore misceri tamquam elementum cum alio elemento queat. Præterea quæ miscentur, non permanent formaliter in mixto, nec in eo manifestant suas proprietates; anima autem in corpore humano integras et inalteratas servat suas proprietates et virtutes; immo vero novas ipsa ex sese exerit, sensitivam et vegetativam, quæ licet dimanent a sola anima tamquam a radice ac formali principio (1), tamen non possunt actu ab illa profluere, nisi adsit subjectum recipiens (2), nempe materia corporea (3). Ergo reliquum est, ut se uniant instar formæ ac materiæ. Quoniam autem anima et materia vel corpus ita inter se comparantur, ut illa sit actus perficiens et dans esse specificum, animam non vero corpus esse formam necessario asserendum est.

Prob. 4.^o Anima rationalis est vere, per se, et essentialiter immediata forma corporis humani. Atqui non potest esse talis forma, nisi sit forma substantialis in sensu classico Scholasticorum. Ergo anima rationalis est forma substantialis corporis.

Major est de fide ex pluribus Ecclesiæ documentis: 2) ut omittam nunc concilium Constantinopolitanum, in quo veritas hæc innuitur (4), concilium Viennense sub Clemente V sic definivit: *Doctrinam omnem seu positionem tenere asserentem, aut vertentem in dubium, quod substantia animæ rationalis seu intellectivæ vere ac perse humani corporis non sit forma, velut erroneam ac veritati catholice inimicam fidei, prædicto*

(1) Vide *Psycholog.* vol. 1.^{um}, num. 52, pag. 217.

(2) Vide *Psycholog.* vol. 1.^{um}, num. 53, pag. 212; num. 195, pag. 827 seqq.

(3) Cfr. S. Thom., *Contr. Gent.* lib. 2, cap. 56. *Est autem primo.*

(4) Concilium Constantinopolitanum II.^{um} can. 4.^o anathema dicit non contenti unitatem Dei Verbi ad carnem animatam animæ rationali et intellectuali secundum compositionem, id est, secundum subsistentiam beatam (Denzinger, num. 175, pag. 47).

sacro approbante concilio, reprobamus; diffinientes, ut cunctis nota sit fidei sinceræ veritas, ac præcludatur universis erroribus aditus, ne subintrent, quod quisquis deinceps asserere, defendere, seu tenere pertinaciter præsumpsit, quod anima rationalis seu intellectiva non sit forma corporis humani per se et essentialiter, tamquam hæreticus sit censendus (1). 3) Idem confirmat concilium Lateranense V.^{um}, Leone X Pontifice M., iis verbis, quæ supra excripsimus (2) ubi anima intellectiva dicitur vere per se et essentialiter humani corporis forma. Quæ doctrina nostra relate novum robur accipit ex Litteris Pii IX ad Archiepiscopum Coloniensem datis 15 Julii anno 1857 de *Güntherianismi damnatione*, in quibus hæc inter alia ad rem nostram habentur: *Noscimus iisdem libris lædi catholicam sententiam ac doctrinam de homine, qui corpore et anima ita absolvatur, ut anima, eaque rationalis, sit vera per se atque immediate corporis forma (3). Quibus relatis verbis idem præclarissimus Pontifex eandem denuo confirmavit sententiam 30 Aprilis anno 1860 in Litteris datis ad Episcopum Wratislaviensem contra errores Baltzeri: postea vero unam esse in homine animam definivit iis verbis, ex quibus etiam eam esse corporis formam facile concluditur (4).*

Sensus porro formularum, quibus in hisce documentis exprimitur animam esse corporis formam, hic omnino videtur esse: α) Anima est vere, id est, in sensu proprio, non metaphorico, forma corporis. β) Ut vero intelligas, quo pacto dicitur per se forma; nota per se opponi posse τῷ per accidens ac τῷ per aliud. Quatenus opponitur τῷ per accidens, per se idein valet, ac natura sua, ita ut etiamsi separaretur de facto a corpore, adhuc quantum est de se, sit forma, quia semper retinet naturaliter aptitudinem ad unionem. Quatenus opponitur τῷ per aliud, animam esse per se formam significat animam non indigere alio, quo mediante, vel cujus causa vel occasione (v. g. in pœnam nescio cujus peccati ab Origine conficti) uniatur materiæ, ut illam informet, vel actuet.

Quid sibi velit animam rationalem esse vere,

per se

(1) Concil. Viennense contra errores Joannis Petri Olivi, apud Denzinger, pag. 137, num. 409.

(2) Vide superius num. 196, pag. 569, 570.

(3) Apud Denzinger, num. 1.509, pag. 301.

(4) Ea lege, si lubet, superius exscripta, num. 192, pag. 551.

essentialiter γ) Animam esse *essentialiter* formam corporis intelligi potest, et quatenus non est animæ accidentale materiam informare, et quatenus secundum suam essentiam, non autem secundum suas potentias vel alia accidentia, illam informat. ε) Denique quod Pius IX non semel docuit animam rationalem esse *immediatam* formam, videtur decernere illam per se ipsam, nulloque alio medio, sive alicujus suæ potentiae, sive actionis, sive dispositionum accidentalium, sive entitatis cujusvis corporeæ, sive etiam aliarum animarum inferiorum, uniri corpori per informationem (1). Nominatim vero videtur clarissimus Pontifex particula illa exclusam voluisse præcipue doctrinam Güntherianorum, qui putabant non ipsam rationalem animam seu *spiritum*, ut ipsi loquebantur, sed aliam animam naturalem esse fontem vitæ in corpore, prout superius exposuimus, agentes de unitate animæ in homine; unde sequeretur, animam rationalem non immediate uniri corpori, tamquam constitutum ejusdem in *esse* substantiali viventis (2). Sed jam

*et immediatam
formam
corporis.*

(1) Quam doctrinam sapissime tradidit Aquinas, ut v. g. 1.^a p. quæst. 76, art. 6 et 7; *Contr. Gent.* lib. 2, cap. 71; quæst. de *spirit. creat.*, art. 3; quæst. de *anim.*, art. 9, etc.

(2) Audiatur Revmus Dom. Héfélé Güntherianorum interpretationes Concilii Viennensis referens: «Les Güntheriens se virent alors dans l'obligation d'expliquer les paroles du Concile de Vienne, de telle sorte qu'elles ne fussent pas en contradiction avec le système de leur maître, et en suivant la trace du docteur Trébisch, le docteur Baltzer de Breslau déclara que cette expression *forma corporis*, devait s'entendre dans ce sens, qu'en s'unissant au corps l'esprit n'était pas le *principe* de la vie, mais seulement la forme de la vie du corps; c'est à dire qu'on ne pouvait pas se représenter le corps humain comme vivant, s'il n'était joint à l'esprit. Le professeur et docteur Knoodt de Bonn répéta pour le fond cette théorie dans son écrit *Günther und Clemens*, S. 38, 50, en ajoutant que le concile de Vienne s'était, il est vrai, servi des *termini technici* de l'école alors en vigueur, mais qu'il n'avait pas certainement voulu approuver sur tous les points la doctrine de cette école. S. Thomas d'Aquin parlait de l'âme en tant que *forma corporis*, de telle façon que la différence réelle et radicale existant entre le corps et l'âme était quelque peu affaiblie; mais le concile ne dit nulle part qu'il approuve aussi cette doctrine de S. Thomas. En effet, on ne saurait dire que l'âme est d'une manière *immediat*e, mais seulement d'une manière

Probatur Minor α) Anima est substantia. Deinde anima non potest intelligi forma corporis accidentalis, quandoquidem nomine formæ corporeæ accidentalis nemo intelligit nisi figuram vel conformationem aliquam. Quis autem sanus dixerit animam esse hujusmodi formam corporis? Ergo si anima dicitur in prædictis testimoniis esse forma, et quidem *vere et per se et essentialiter*, non potest intelligi, nisi forma substantialis. β) Verba Conciliorum interpretanda sunt formaliter et in sensu concreto ac determinato; atque in illo præcise, quem communiter eo tempore voces habebant, nisi aliud speciatim notetur, vel ex adjunctis evidenter probetur. Atqui vox *forma* tempore Conciliorum illorum in subjecta materia denotabat formam substantialem, qualis communiter docebatur in Scholis, cum potissimum unus ex erroribus, quorum accusatus fuerat Joannes Olivi fuisset hic, quod negasset *animam rationalem esse formam corporis* (1). γ) Præterea concilia docent animam esse *formam corporis vere per se et essentialiter*. Atqui forma substantialis, ad mentem Scholasticorum intellecta, hisce particulis egregie designatur, at forma pure assistens et non informans nequit *vere* dici corporis forma, nec intelligi potest, quo sensu esset *per se et essentialiter* forma. δ) A Pio IX discernitur contra Baltzer et Güntherianos animam rationalem esse principium omnis vitæ in corpore. Jam evidenter non est principium efficiens,

*mediat*e, le principe qui donne au corps sa forme et sa vie, et le Concile de Vienne était d'autant moins disposé à le dire, qu'il maintient très fermement la doctrine de l'Église, laquelle soutient que l'esprit et le corps de l'homme sont deux substances essentiellement différentes l'une de l'autre. Les choses étant ainsi, continue le docteur Knoodt, ce n'est évidemment pas l'âme, mais bien la *substance même du corps*, qui est le principe *immediat* donnant au corps sa forme et sa vie, et l'âme n'est que d'une manière *mediat*e le principe de la vie du corps, et cela pour les deux raisons suivantes: α) parce que le corps ne peut arriver à l'existence et continuer ensuite à vivre et à grandir que par suite de son union avec l'âme; β) parce que, dès qu'il a conscience de lui-même, l'esprit pénètre dans toutes les fonctions physiques et corporelles (S. 45, 48, 49). *Héfélé, Histoire des Conciles...* trad. par M. l'Abbé Délaré, tom. 9, pag. 425, Paris 1873.

(1) Vide Héfélé, *ibid.* pag. 422.

utpote quod numquam dicitur forma respectu illius, in quo aliquid efficit; et si anima foret principium duntaxat efficiens in corpore, actus vitalis ita effectus ab anima in corpore jam non foret immanens sive ipsi animæ, sive corpori, ac proinde vitalis esse desineret. Ergo ex mente Pontificis anima intelligenda est principium formale omnium vitæ in corpore. Atqui anima, quæ substantia est, quæque corpori tribuit esse substantiale (quale est profecto esse viventis a principio formali communicatum) non potest esse nisi forma substantialis. Ergo ex auctoritate Ecclesiæ colligitur animam rationalem esse formam substantialem corporis. 2) Confirmatur denique ex auctoritate plurimorum gravissimorum scriptorum, qui judicant prædictis conciliis re vera definiti animam rationalem esse formam substantialem corpus informantem (1).

Prob. 5.^o Confirmari demum potest propositio ex SS. Litteris (2) et Patrum testimoniis, e quibus, secundum naturalem sensum intellectus colligitur eadem veritas (3); ibi enim exhibetur anima rationalis tamquam fons et principium vite in corpore humano. Nominatim vero laudandus est non uno in loco S. Augustinus (4).

(1) Ita v. g. Suarez (*de anim.*, lib. 1, cap. 12, num. 6), card. Toletus (*de anim.*, in Prologo, in propositione 3.^a earum, quæ fide tuende sunt; et lib. 2.^o quest. 2 post medium, *Ex his omnibus colligimus*), Fonseca (*Metaphys.*, lib. 1, cap. 7, quæst. 3, sect. 5, vers. fin.), Valentia (in 1.^{am} part. disput. 6, quæst. 2, punct. 1), Couimbricenses (*de anim.*, lib. 2, cap. 1; quæst. 7, art. 2, probat. 5.^a), Rubius (*de anim.*, lib. 2, tract. de substant. anim., quæst. 7, *Secunda assertio*, num. 52), Complutenses (*de anim.*, disp. 2, quæst. 0, num. 50), Joannes a S. Thoma (*de anim.*, quæst. 1, art. 2 fin. *Sed instabis...*), cardin. Aguirre (*Disput.* 76, sect. 1, num. 4), Mastrius (*de anim.*, disp. 1, quæst. 4, num. 27), etc.

(2) Vide *Genes.* cap. 1, vers. 7; *Ezechiel.* cap. 37, vers. 5-10; *Luc.* cap. 8, vers. 55, etc. Qua de re vide Domin. Katschthaler, op. cit. vol. 1, pars. II, sect. 2, cap. 3, art. 1, num. 202.

(3) Quos vide apud Suarez (loc. cit. num. 7), et Katschthaler (loc. cit. num. 23).

(4) Vide v. g. de *immortal. anim.*, cap. 15, num. 24; et cap. 16, num. 25; de *quantit. anim.*, cap. 33, etc. Cir. S. Ananias, *De salutari adventu Jesu Christ.* (apud Migne, tom. 26, pag. 113); Gregor. Nyssen., *de anim. et resurrect.* (Migne, tom. 46, pag. 30).

240. PROPOSITIO 2.^a Anima rationalis ita informat corpus, ut nulla alia detur in eo forma substantialis, nec uniatu ipsa cum materia prima mediate tantum, media videlicet aliqua entitate absoluta cujusvis generis, sed immediate per se ipsam.

Propositio hæc constat omnino ex alibi demonstratis, quare hic solum exprimitur ad complementum doctrinæ.

Prima pars: *Præter animam rationalem nulla est in humano corpore forma substantialis.* Sane si qua alia forma esset in homine, illa vel daret materiæ primæ rationem ipsam corporis, vel rationem viventis, sive vita vegetativa, sive sensitiva. Atqui primum horum fusissime rejectum est in primo *Psychologiæ* volumine, cum doctrina perpendere, Scotistarum, formam corporeitatis in viventibus ab anima distinctam ponentium (1); alterum autem superius explosum manet, ubi de unitate animæ in homine sermo fuit (2). Ergo stat prima pars propositionis, dicendumque ab anima rationali procedere in homine non solum esse hominis viventis, sed etiam esse corporis. Id quod S. Thomas notissimis illis verbis expressit: *In hoc homine non est alia forma substantialis, quam anima rationalis; et per eam homo non solum est homo, sed animal, et vivum, et corpus, et substantia, et ens* (3), quia videlicet materia prima hominis per animam constituitur non solum homo et vivens, sed etiam corpus, immo et substantia et ens simpliciter et in sensu prædicamentali dicta, nempe completa; ut enim ex alibi declaratis constat materia primam etiam ex se ipsa est substantia quædam incompleta et entitas, suam peculiarem habens essentiam (4).

Secunda pars: *anima rationalis uniu cum materia prima ad constituendum hominem, non media aliqua alia entitate absoluta, sed immediate per seipsam.* Per quod excluduntur media illa, quæ veteres quidam apud S. Thomam intercedere voluerunt inter materiam primam et animam rationalem, ut

(1) Vide *Psycholog.* vol. 1.^{um}, num. 30, seqq., pag. 110 seqq.

(2) Vide supra num. 103, pag. 552 seqq.

(3) Vide S. Thom., quæst. de *spirit. creat.*, art. 3, vers. fin.; art. 6, ad 1.^{am} Cir. 1. p. quæst. 76.

(4) Vide *Cosmolog.*, num. 150, pag. 566 et 569.

Præter animam
rationalem
nulla est in
humano
corpore
forma
alia forms:

ea vero
uniu cum
materia
immediate
per se
ipsam.

Averroes phantasmata, alii potentias animæ, alii lucem, alii corpus vel spiritum corporalem (1), quo revocatur etiam mediator ille plasticus, quem Cudworth inexit. Hi omnes putarunt animam corpori uniri fere, sicut in compositis artificialibus diversæ partes variis inter se commissuris nectuntur.

Probatur autem, quia ostensum est... quod anima unitur corpori, ut forma ejus; forma aulem unitur materiæ absque omni medio, per se enim competit formæ, quod sit actus corporis, et non per aliquid aliud. Unde nec est aliquid unum faciens ex materia et forma, nisi agens, quod potentiam reducit ad actum, ut probat Aristoteles (Metaphysic. lib. 8, text. comm. ultimo); nam materia et forma se habent ut potentia et actus (2). Minor hujus probationis, nimirum quod forma uniatu'r immediate materiæ, fusiùs alibi probata est (3).

Quamvis autem anima immediate uniatu'r corpori, illud tamen movet mediate media potentis:

itemque dici potest uniri mediis dispositionibus in quodam sensu,

Cæterum docet S. Thomas, etsi nihil medium intercedat materiam inter et animam rationalem in essendo, quatenus nempe anima informat materiam, intercedere tamen in movendo, et in via generationis, ut scribit S. Doctor: In movendo quidem, quia in motu, quo anima movet corpus, est quidam ordo mobilium et motorum; anima enim omnes operationes suas efficit per suas potentias: unde mediante potentia movet corpus, et alibi membra mediante spiritu (id est, spiritu vitali) (4), et ulterius unum organum, mediante alio organo. In via autem generationis dispositiones ad formam præcedunt formam in materia... (5), unde et dispositiones corporis, quibus fit proprium perfectibile talis formæ (id est, quibus præparatur

(1) Vide S. Thom., *Contr. Gent.*, lib. 2, cap. 71; et 1 p. quæst. 76, art. 7.

(2) S. Thom., *Contr. Gent.*, lib. 2, cap. 71.

(3) *Cosmolog.*, num. 167, pag. 628.

(4) De quo, quid sit e-veterum sententia, et utrum admitterendum sit, diximus in *Psycholog.* vol. 1.^o, num. 184, pag. 771. *Chr. Psycholog.*, vol. 2.^{um}, num. 182, pag. 650.

(5) S. Thomas addit hic hæc verba: *quamvis sint posteriores in essendo.* Quæ ideo duximus omittenda, cum quia necessaria non sunt ad præsentem controversiam, tum quia videntur continere alibi rejectam a nobis minus probabilem sententiam eorum, qui opinantur ultimam dispositionem materiæ ad receptionem formæ procedere ab eadem forma in genere causæ efficientis. Qua de re vide *Cosmologiam*, num. 356, pag. 1.203.

materia ad receptionem animæ, per quam perficienda est), hoc modo possunt dici mediæ inter animam et corpus (1). Quæ doctrina nullatenus pugnat cum alibi tradita a S. Doctore, cum negat animam intellectivam uniri corpori mediantibus dispositionibus (2), quia ibi non intendit negare, quod in materia præcedere debeant aliquæ dispositiones ad animæ receptionem, sed quod prius natura cum iisdem uniatu'r anima, quam cum ipsa materia,

Ad extremum illud notandum velim, in hac nostra propositione ideo negari animam rationalem uniri corpori mediæ aliqua entitate absoluta, quia quod anima sit forma corporis non velat, quominus uniatu'r cum eo media unione modali, quæ certe non est absoluta entitas. Jam enim suo loco probavimus unionem formæ cum materia formaliter consistere in modo quodam substantiali (3). Entitas autem ejusmodi pure modalis, quæ sit formalis ratio animam cum materia uniens, profecto non facit unionem mediatam, vel non impedit, quominus entitas animæ se ipsa tangat, ut ita dicam, et intime pervadat materiam, actuando et vivificando illam, sicut modus actionis, quo mediante causa efficiens producit effectum, ob stare nequit, quominus effectus vere immediate producatur a causa; nec actus visionis, quo mediante, oculi vident parietem, obstat quominus paries immediate videri dicatur. Ita ergo etiam anima et materia vere immediate uniantur, quamvis ipsa earum formalis unio dicatur modus quidam (4), quia re vera nulla mediat realitas absoluta, cum qua prius forma se conjungat, quam cum materia.

241. Oobjicies 1.^o Inter actum et potentiam debet esse proportio. Atqui nulla est proportio inter animam rationalem et materiam; habent enim naturam diversissimam. Ergo...

Respondeo, *dist.* Major. Inter actum et potentiam debet esse proportio entitativa, *neg.*; habitudinis, consistens in perfectibilitate unius per alium, *conc.* Et *contradist.* Min.,

(1) S. Thom., *Contr. Gent.*, lib. 2, cap. 71.

(2) S. Thom. 1 p. quæst. 76, art. 6.

(3) Vide *Cosmolog.*, num. 168, pag. 629 seqq.

(4) Quid sit modus vel modalis entitas, in *Ontologia* explicatum est, num. 120, 121, pag. 377, 384, 386 seqq.

quatenus nempe non potest uniri, quia prius in materia præcesserint quædam dispositiones.

Cur dicatur anima uniri materiæ absque mediæ entitate absoluta.

Unio immediata non excludit modum unionis.

Objectiones solute.

quod aliquid valeat probatio, quia quod anima rationalis et materia gaudeant diversissima natura, solum probat eas non habere inter se proportionem entitativam.

Objic. 2.^a Si anima rationalis est forma corporis, ex utroque unum componitur. Atqui nequit ex anima rationali et corpore unum componi; nam ex duobus actu existentibus non potest fieri aliquid unum. Atqui substantia intellectualis, qualis est anima humana, actu existit, et similiter corpus hominis. Ergo impossibile est animam rationalem esse formam corporis (1). — *Respondeo, conc.* Major., *neg.* Minor. Ad probationem. *dist.* Min. Substantia intellectualis, qualis est anima humana, existit, et similiter corpus, id est, utrumque existit separatis existentibus, *neg.*; una communi existentia, *conc.* Et *neg.* conseq. In objectionem ergo *falsum subponitur*; non enim corpus et anima sunt duæ substantiæ actu existentes, sed ex eis duobus fit una substantia actu existens: corpus enim hominis non est idem actu, præsentem animam et absentem, sed anima facit actu esse (2).

Objic. 3.^a Forma et materia in eodem genere continentur. Atqui anima rationalis et corpus non sunt in eodem genere.

Respondeo, dist. Major. Forma et materia in eodem genere continentur, quatenus sunt principia unam eandemque speciem constituentia, *conc.*; quatenus necessario esse debeant species unius generis, *neg.* Et concessa Minor., *neg.* conseq. Nam anima rationalis et corpus, quæ scorsim existentia, essent diversarum generum species, prout univertuntur, sunt unius generis (3), nempe efficiunt unam speciem hominis.

Objic. 4.^a Omne illud, cuius esse est in materia, oportet esse materiale. Sed si substantia intellectiva est forma corporis, oportet, quod esse ejus sit in materia corporea; non enim esse formæ est præter materiam. Si ergo anima rationalis sit corporis forma, sequitur quod non sit immaterialis, seu spiritualis (4). Confirmatur, quia ut rationalis anima sit forma corporis, hoc debet participare esse ac naturam illius. Atqui corpus nequit participare esse ac naturam spirituales. Ergo...

(1) Apud S. Thom., *Contr. Gent.*, lib. 2, cap. 56, vers. fin.

(2) S. Thom., *Contr. Gent.*, lib. 2, cap. 69, *In prima enim ratione.*

(3) S. Thom., *Contr. Gent.*, lib. 2, cap. 69, *Quod autem secundum...*

(4) Apud S. Thom., *Contr. Gent.*, cap. 56, *Amplius...*

Respondeo, dist. Major. Omne illud, cuius esse est in materia, si sit penitus in ea immersum, vel comprehensum a materia totaliter, oportet esse materiale, *conc.*; si non sit penitus immersum in materia, sed elevatum excedat facultatem et capacitatem illius, *neg.* Et *contradistincta* Minor., *neg.* conseq. Quid sit autem formam excedere facultatem materiæ, declarari potest cum cardin. Cajetano (1), quoad fieri, quoad esse, quoad posse et quoad operari. Excedere facultatem materiæ quoad fieri, est non educi de potentia materiæ, seu non fieri actione dependenti a materia, sed per creationem produci, vel a seorsim advenire, ut veteres loquebantur. Transgredi potentiam materiæ quoad esse, est non esse intrinsece dependenter a materia, ita ut extra ipsam subsistere queat. Materiæ capacitatem superare quoad posse est possidere virtutem non receptam in corpore, seu quæ non sit actus organi. Denique elevari supra materiam quoad operari est habere operationem, in qua non communicat materia. Jam vero formæ omnes materiales sunt immerse in materia, vel comprehensæ ac ligatæ a materia ita, ut nec fieri, nec esse, nec agere queant nisi in materia, et dependenter a materia, nec habent ullam virtutem materiæ non alligatam. Demonstravimus autem animam rationalem non esse hujusmodi, sed habere virtutem et operationem immaterialem et spirituales, intellectum videlicet et voluntatem cum suis operationibus, itemque esse spirituales, vel incomplete subsistentem atque immortalem, et proinde fieri per creationem. Ergo donec adversarii ostendant repugnare, quod hujusmodi anima possit esse actus et forma materiæ, vel repugnare, quod forma et actus materiæ non penitus absorbeatur, et comprehendatur a materia, cuius contrarium evidenter cernimus in anima rationali; nihil poterunt evincere. E converso S. Thomas, inductione facta diversarum formarum, luculenter declarat, necesse non esse, quod esse materiæ semper adæquet esse formæ, sed quanto forma nobilior est, tanto magis in suo esse semper excedere materiam (2).

(1) Cajetanus in 1.^o part. quæst. 76, art. 1. *Ad evidentiam hujus difficultatis...*

(2) Vide S. Thom., *Contr. Gent.*, lib. 2, cap. 68. *Quamvis autem...*, quem locum, quia longior est, hic non exscribo. Cfr. 1. p. quæst. 76, art. 1. fin. corporis.

Quid sit
forma excedens
facultatem
materiæ vel
non esse
in ea penitus
immersam
vel
comprehensam.

Hinc ad confirmationem *dist.* Major. Si anima rationalis sit forma corporis, hoc debet illius *esse* ac naturam participare, quatenus est intellectiva, *neg.*; quatenus est sensitiva et vegetativa, *conc.*

Dices, contradictionem reapse involvere, quod anima rationalis non comprehendatur a materia. Etenim α) anima rationalis est actus simplicissimus. Ergo *esse* et essentia ejus vel non communicatur materiæ, vel tota communicatur. Atqui si tota communicatur, jam immergitur in materia, ideoque materialis redditur. β) *Esse* animæ rationalis est immateriale. Atqui *esse* immateriale non potest communicari materiæ, quin eo ipso dicendum sit materiæ competere *esse* immateriale. γ) Nulla virtus animæ est immaterialior, quam ipsa ejus substantia. Ergo si animæ rationalis tota substantia communicatur materiæ, tota etiam virtus ejus communicabitur, ac proinde ipsa erit sicut reliquæ animæ materiales vegetalium et animalium, quæ sunt actus et formæ a materia penitus comprehensa. δ) *Esse* animæ rationalis est simplex et inextensum, materiæ vero extensum; et forma debet actuare totam materiam. Atqui quomodo inextensum poterit actuare extensum? ϵ) Denique *esse* formæ et materiæ debet esse unum idemque. Atqui *esse* animæ rationalis, quod simplex et incorruptibile est, nequit esse unum idemque, ac *esse* corporis, quod extensum et corruptibile est. Ergo multis capitibus repugnat, quod rationalis anima informet materiam, quin eo ipso materialis reddatur.

Respondeo hæc nullius esse momenti. Ad probationem α) *dist.* conseq. *Esse* et essentia animæ vel non communicatur materiæ, vel tota et totaliter communicatur, *neg.*; vel tota, sed non totaliter communicatur, *conc.*; Et *contradistincta* Minore, *neg.* conseq. Anima rationalis est ejus naturæ, ut quamvis *tota* se communicet materiæ, quia non sunt in ea partes entitativæ, quarum aliæ materiam actuent, aliæ non, non possit tamen totaliter se communicare, quia est virtualiter multiplex, et virtutis immaterialis intelligendi et volendi materia est incapax. Quare anima ita se communicat materiæ, ut dum ei tribuit, quantum recipere illa potest, ipsa præstantiam ac dignitatem suam retineat.

Ad probationem β) *dist.* Minor. *Esse* immateriale nequit communicari materiæ ita, ut *esse* ipsum materiæ proprium reddatur immateriale, *conc.*; ita ut ex *esse* animæ recipiat materia, quantum capax est recipere, *neg.* Ex quo nullatenus sequitur, quod jam materiæ competat *esse* immateriale animæ tamquam sibi proprium ad eum modum, quo illud animæ ipsi competit; nam etiam post unionem anima et materia, quamvis intime penetratæ, servant quæque suam peculiarem essentiam et entitatem; sed quod materia actuetur ab *esse* animæ, ab eoque pervadatur, perficiatur, substantialiter vivificetur.

Ad probationem γ) *neg.* conseq. Quia est disparitas inter substantiam animæ illiusque virtutem. Si tota virtus animæ communicaretur materiæ, tota virtus esset actus et accidens materiæ, ideoque materialis, utpote dependens a subjecto in essendo, sicut omne accidens dependet a subjecto; substantia vero animæ licet actuet materiam, non eo ipso fit dependens in essendo a materia. Quare virtus intellectiva incommunicabilis est materiæ, non quia est immaterialior, quam animæ substantia, sed quia est accidens; accidens autem communicari subjecto materiali et simul *esse* immateriale seu spirituale est contradictio in terminis (1).

Ad probationem δ) respondeo rem esse facillimam, ut inextensum actuet extensum, si videlicet secundum suam simplicem entitatem sit totum in toto, et totum in singulis extensi subjecti partibus, prout in sequenti articulo demonstrandum, et explicandum erit.

Ad probationem ϵ), jam supra agentes de animæ immortalitate innumus difficultatem hanc diversimode solvi in sententia Thomistarum et nostra relate ad realem distinctionem essentiæ et existentie in creatis. Secundum Thomistas *esse*, quo materia et totum compositum existit est ipsissimum *esse* formæ: unde hic dicent esse idem *esse* simplicissimum et animæ et corporis, quia est totum in toto, et totum in singulis partibus ejus; *esse* autem istud animæ corpori communicatum non fieri proprie corruptibile, quia non potest amitti a corpore, quatenus illud in se ipso pereat, vel deficiat, sed tantum

(1) Cfr. S. Thom. i p. quest. 76, art. 1.^{us}, ad 4.^{um}

quatenus separatur a corpore, abrupta unione hujus cum anima, et ad ipsam animam, cuius est proprium, retrahitur. In nostra sententia, essentiam rerum creaturarum ab existentia realiter non distinguente, solutio propositae difficultatis facillime dissolvitur hac distinctione. *Esse* compositum formae et materiae, illud nempe quod ex utriusque unione coalescit, est unum idemque, *conc.*; *esse* parziale et cuiusque partis componentis proprium et re identificatum cum essentia. *neg.* *Concedo* Minorem, sed addo, quod potest esse utriusque commune *esse* existentiae, quod ex unione substantiali animae rationalis et materiae conflatur, quodque identificatum est cum ipsa essentia composita totius hominis et corruptibile est, sicut ipsa essentia humani compositi.

Objic. 5.^o «Cujus *esse* est commune corpori, oportet et operationem corpori communem esse; unumquodque enim agit, secundum quod est ens, nec virtus operativa rei potest esse sublimior, quam ejus essentia, cum virtus essentiae principia consequatur». Atqui si rationalis anima «sit forma corporis, oportet quod *esse* ipsius sit sibi et corpori commune; ex forma enim et materia fit aliquid unum simpliciter, quod est secundum *esse* unum. Erit igitur et operatio animae rationalis «communis corpori, et virtus ejus virtus in corpore», quod est contra spiritualitatem intellectus (1).

Respondeo, dist. Major. Cujus *esse* est commune corpori, quasi totaliter immersum in eo, *conc.*; quasi non totaliter immersum, sed elevatum supra materiam, *subdist.*; oportet, ut omnis ejus operatio sit materiae communis, *neg.*; aliqua, *conc.* *Contradist. Minor.*, et similiter *disting. conseq.* Omnis operatio animae rationalis erit communis corpori, *neg.*; aliqua, *conc.* Et responsio patet ex dictis (2).

Objic. 6.^o «Id quod secundum se habet *esse*», nempe spirituale, seu quod non dependet ab alio in essendo, «non unitur corpori ut forma; quia forma est, quo aliquid est, et sic ipsum *esse* non est ipsius formae secundum se,» sed compositi. «Sed intellectivum principium habet secundum se *esse*,

(1) Apud S. Thom., *Contr. Gent.*, lib. 7, cap. 56, fin.

(2) Cfr. S. Thom. loc. nuper cit. cap. 69, *Non est autem necessarium.*

et est subsistens, ut supra dictum est... Non ergo unitur corpori ut forma» (1).—**Respondeo, dist. Major.** Si illud *esse* sibi proprium non communicet corpori, ut accidit in angelis, *conc.*; si communicet, ut reapse communicat rationalis anima, *neg.* Probationem quoque Majoris *distinguo.* Forma est tantum id, quo aliquid est, si sit materialis, *conc.*; si sit subsistens, *neg.* Nam ejusmodi forma non solum est actus, quo est compositum, sed ipsa quoque est, secus atque formae materiales, quae non sunt proprie ipsae, sed ipsis compositum est, secundum veterum rationem loquendi (2).

Instabis. Quod secundum se habet *esse* est subsistens. Atqui quod est subsistens, non potest esse alterius forma; siquidem contra rationem subsistentis est, quod alteri uniat. Ergo.—**Respondeo, dist. Major.** Quod secundum se habet *esse*, est subsistens, sive complete sive incomplete, *conc.*; complete, *subdist.*; si habeat *esse* alteri non communicabile, *conc.*; si habeat *esse* alteri communicabile, *neg.* *Contradist. Min.* Quod est subsistens incomplete, *neg.*; complete, *conc.* Et *neg. conseq.*

Objic. 7.^o «Id quod alicui rei inest secundum se, semper inest ei. Sed formae secundum se inest uniri materiae, non enim per accidens aliquod, sed per essentiam suam est actus materiae; alioquin ex materia et forma non fieret unum substantialiter, sed accidentaliter. Forma ergo non potest esse sine propria materia. Sed intellectivum principium, cum sit incorruptibile, ut supra ostensum est... remanet corpori non unitum, corpore corrupto. Ergo intellectivum principium non unitur corpori ut forma» (3).

Respondeo, dist. Major. Quod inest alicui rei secundum se, semper inest actu vel aptitudine, *conc.*; semper actu, *neg.*, vel *subdist.*; quatenus est de se, *conc.*; si adsit aliunde impedimentum, *neg.* *Conc. Min.*, et *dist. conseq.* Forma materialis non potest esse sine propria materia, *conc.*; forma immaterialis vel subsistens, *neg.*, vel *subdist.*; sine materia actu informata, *neg.*; sine aptitudine ad eam, *conc.* Tum

(1) Apud S. Thom. 1. p. quest. 76, art. 1, arg. 5.^o

(2) Cfr. S. Thom. 1. p. quest. 76, art. 1, ad 5.^{um}

(3) Apud S. Thom. 1. p. quest. 76, art. 1, arg. 6.

nego postremum consequens, anima enim rationalis, quantum est de se, semper est apta ad informandam materiam; sed corpus fieri potest, ac porro fit, ineptum ad recipiendum actum animæ, et tunc, corrupto hoc, illa superstes est ratione suæ immortalitatis, quin tamen in hoc etiam separationis statu ipsa amittat aptitudinem suam naturalem ad corpus informandum (1).

Utrum porro anima sic a corpore separata sit, necne, in statu violento propter suam aptitudinem ad corpus informandum, inferius disputabitur in tractatu de anima separata.

Instabis. Ex hoc sequitur animam esse capacem duplicis status, unionis nempe cum corpore et separationis. Atqui impossibile est hos duos status esse connaturales, utpote invicem contrarios. Ergo.—**Respondeo, conc.;** Major., *dist.* Minor. Non posunt esse simul connaturales, *conc.;* successive, *neg.*

Objic. 8.^o Si anima rationalis esset forma corporis, dicenda esset pars corporis, ac proinde corporea. Atqui absurdum videtur substantiam spirituales dici partem corporis et corpoream. Ergo.—**Respondeo, dist.** primum membrum: anima rationalis dicenda esset pars integralis vel quantitativa corporis, *neg.;* pars essentialis, *conc.* Et *contradistinguo* primum Minoris membrum. *Distinguo* etiam alterum Majoris membrum. Anima si esset forma corporis, dicenda esset forma corporea, id est, materialis seu penitus immersa in materia, *neg.;* id est, actuans, et constituens corpus in sua specie, *conc.* Et *contradistinguo* alterum membrum Minoris (2). Probe autem notandum est non esse idem esse corporeum, atque esse actum corporis.

Objic. 9.^o Si anima rationalis foret alicujus corporis forma, deberet esse forma corporis perfectissimi et incorruptibilis, qualis ipsa est; tunc enim majorem servaret proportionem cum subjecto informando. Atqui corpus hominis non est perfectissimum nec incorruptibile. Ergo anima rationalis

(1) Vide S. Thom., loc. cit., ad 6.^{um}

(2) Cfr. *Psycholog.* vol. 1.^{um}, num. 32, pag. 122-125.

non est forma illius (1). Et confirmatur, quia quæ maxime distant, non possunt satis uniri (2). **Respondeo, neg.** Major. Et probationem *distinguo*: tunc servaret majorem proportionem entitativam cum subjecto informando, *conc.;* habitudinis, *neg.* Et *concessa* Minor; *neg.* conseq. Quia anima rationalis habet etiam virtutem sensitivam et vegetativam, quæ nequit exseri, nec exerceri nisi in tali corpore, quale est humanum. Ergo animæ rationali nullum aliud magis conveniens subjectum esse potest humano corpore (3). Et ad confirmationem eadem esto responsio, quia quæ secundum entitatis perfectionem maxime distant, possunt esse talis naturæ, quæ se mutuo perficiant (4).

Objic. 10.^o Forma non est propter materiam, sed potius e converso materia propter formam, utpote quæ perfectior est, quam materia. Ergo si anima uniretur corpori, deberet uniri propter bonum suum, et ut magis perficeret se. Atqui forma dicitur actus perficiens materiam; et impossibile est animam ex unione cum imperfectissima omnium entitate perfici.—**Respondeo, neg.** alterum membrum Minoris. Anima enim rationalis et perficit materiam sua unione, et perficitur per eam; tum quia animæ rationalis natura est etiam sensitiva et vegetativa, non potest autem hujusmodi virtutes actu habere, et exercere sine aptis organis, ideoque sine materia; tum quia ex unione juvatur etiam ad intelligendum, siquidem intelligere nequit in hac vita nisi per conversionem ad phantasmata, ut in secundo *Psychologiæ* volumine probatum est; phantasmata vero essentialiter requirunt corporeum organum.

Objic. 11.^o Qualis sit conditio naturæ alicujus, eruitur ex ejus fine. Atqui ex fine animæ rationalis probatur eam non posse esse formam corporis. Nam finis animæ rationalis est perfecta beatitudo; ab hac autem assequenda impeditur per corpus, tum quia nemo in hac vita beatus esse potest,

(1) Cfr. apud S. Thom. 1. p. quæst. 76, art. 5, arg. 1.^a 2.^a et cæteris; 2.^a distinct. 1, quæst. 2, art. 5, in argum. 1.^o et sequentibus.

(2) Cfr. 2.^a dist. 1, quæst. 2, art. 4, arg. 3.^o

(3) Vide S. Thom. 1. p. quæst. 76, art. 5, corp. et in respons. ad argumenta. Cfr. 2.^a dist. 1, quæst. 2, art. 5.

(4) Cfr. S. Thom. 1.^o dist. 1, quæst. 2, art. 4, ad 3.^{um}

tum quia hic status unionis non compatitur perfectam contemplationem Dei, in qua sita est beatitudo (1).

Respondeo, neg. Minor.; ad cuius probationem *nego* iterum Minorem, vel potius *disting.* Anima ab assequenda beatitudine in hac vita impeditur per corpus, *conc.*; impeditur ab assequenda beatitudine in altera vita, *neg.* Nam ut agentes de animæ immortalitate diximus, hoc certum est, beatitudinem in hac vita obtineri non posse. Ex quo sequitur dari alteram vitam, in qua beati esse possimus. Ad beatitudinem autem in altera vita promerendam et assequendam iuvat, quidquid secundum rectam rationem et virtutem anima rationalis agat, et patiat in corpore, durante hoc unionis statu (2).

Objic. 12.^o Operatio sequitur *esse*. Atqui anima habet operationem, in qua non communicat corpus. Ergo et habet *esse*, in quo corpus non communicet, ac proinde non est forma corporis. — **Respondeo, neg. conseq.**, quia anima habet etiam operationes, in quibus communicat corpus, ex quibus concluditur ipsam habere cum corpore commune *esse*. Itaque ex operationibus spiritualibus animæ non licet concludere illam non esse formam corporis, sed tantum non esse formam penitus immersam in materia.

Objic. 13.^o Animam uniri corpori ut formam, et eam uniri ut motorem mobili, opponuntur inter se. Atqui anima reapse unitur corpori, ut motor mobili, nam anima dicitur movere corpus, corpus vero habetur instar instrumenti animæ. Ergo anima non est corporis forma.

Respondeo, aist. Major. Animam uniri corpori ut formam, et eandem uniri ut motorem separatam mobili, et secum physice ac substantialiter, unito, *conc.*; ut motorem mobili, substantialiter unito, *neg.* Et *contradist.* Minore, *neg. conseq.*

Plura vide, si lubet, apud S. Thomam (3). Recole etiam quædam superius soluta, ubi de spiritualitate atque immortalitate animæ; aliaque in primo *Psychologiae* volumine

(1) Cfr. S. Thom. 2.^o dist. 1, quæst. 2, art. 4, arg. 1.^a

(2) Cfr. inferius dicenda, cum probandum erit unionem animæ cum corpore naturalem esse.

(3) Locis supra citatis; et quæst. de *spirit. creat.*, art. 2, quæst. de *anima*, art. 1.

tractata, ubi exclusa est forma corporeitatis, distincta ab anima (1). Adde alia inferius solvenda in sequenti paragrafo; itemque ubi de sede animæ, ac de ratione unionis cum corpore.

§ II.—UTRUM ANIMA RATIONALIS CORPUS INFORMET
QUA RATIONALIS.

242. Diximus in una entitate animæ simplicissima triplicem esse gradum vitæ, rationalis, sensitivæ, vegetativæ; corpori vero non posse communicari ab anima virtutem spirituales, cujus est incapax, sed tantum cæteras inferiores virtutes. Hinc illud sponte occurrit dubium, num anima rationalis informet corpus, quatenus est principium intellectivum. Et quamvis controversia fortasse magis est de voce, agitata tamen est, ut appareat, quemam sit magis probanda sententia. Cajetanus (2) et Ferrariensis (3) nolunt animam

Status
questionis

et variæ
sententiæ.

(1) *Psycholog.*, vol. 1.^o, num. 30, 32, pag. 110, et 112 seqq.

(2) Verba Cajetani sunt hæc: «Quidquid sit de distinctione intellectus ab anima, anima intellectiva secundum essentiam est actus corporis, et secundum potentiam non est actus corporis, quia anima intellectiva, in quantum potest intelligere, corpus non perficit. Cujus signum est, quod intelligere non suscipitur in corpore; eisdem enim est actus, cujus est potentia, ut dicitur in libro de *somno et vigilia*. Et si instetur, quo modo est possibile, si anima idem est intellectui, quod ipsa sit actus corporis, et non sit actus corporis: facile respondetur, quod ipsa quidem est actus corporis; sed ipsa, in quantum intellectiva, non est actus corporis. Vel, et melius, intellectus identice, non formaliter, est actus corporis, et hoc est dictum quod secundum rem est res recepta in corpore, sed non habet ex hoc, quod sit in corpore: sed ex hoc habet, quod sit independens a corpore». Card. Cajetan. In 1.^o part., quæst. 76, art. 1, parag. In *responsione ad primum*.

(3) Ita loquitur Ferrariensis: «Dicitur, quod illa ratio non procedit solum de potentia intellectiva, sed etiam de ipsa anima. Anima enim intellectiva, ut sic, non est actus corporis, sed tantum in quantum virtute continet sensitivam et vegetativam, eo quod non uniat materia, nisi propter vires sensitivas, quibus ad intelligendum indiget: et ideo si ponatur anima sensitiva et vegetativa distincta in homine, utpote habens tantum, quod intellectivæ est, nullius corporis est actus: et ideo non poterit sibi assignari aliqua pars corporis pro materia». Ferrariensis, In lib. 2.^o *Contr. Gen.*, cap. 58, in ratione 6.^a; Ad *primum locum* ..

rationalem untri quatenus rationalis est; quorum sententiam, quia nonnulli severius judicarunt, P. Joannes Martinez de Prado, e S. Prædicatorum Ordine, conatur explicare, mentem utriusque nobilissimi scriptoris secundum communem doctrinam interpretando (1). Quidquid sit de hoc, quia res est parvi momenti, Scholastici communissime opinantur animam etiam qua rationalem esse corporis formam. Ita sentiunt Thomistæ (2), Scotistæ (3) et nostrates (4).

Notandum.

Ut porro quæstio hæc breviter solvatur, notandum est dubium nullum nec discordiam esse posse, si loquamur in sensu reali; quandoquidem realiter in anima rationali identificatur triplex gradus principii vitalis, qui in simplicissima entitate spiritali continetur, quamobrem non solum principium vegetandi et sentiendi, sed etiam intelligendi reapse totum communicatur corpori, et est forma ejus: nec de hoc dubitare licet ex demonstratis in præcedenti paragrapho. Solum ergo controvertimus, utrum anima secundum gradum principii intelligendi, quatenus hic ab aliis gradibus inferioribus ratione distinguitur, informet corpus.

243. PROPOSITIO. 3.^a Anima rationalis, qua talis, vel secundum gradum etiam principii intellectivi est forma corporis.

(1) *De anim.*, lib. 2, quæst. 7, parag. 2.

(2) Vide Joann. a S. Thomæ (*de anim.*, quæst. 1, art. 2, fin., *Sed instablis*), Joann. Martinez de Prado (loc. nup. cit.), Collegium Complutense S. Thomæ (*de anim.*, lib. 2, quæst. 1, art. 1, parag. 2, num. 17 seqq.), Cosmam de Lerma (*de anim.*, lib. 3, quæst. 3), Complutenses Carmelit. (*de anima* disput. 2, quæst. 6, num. 50 seqq.).

(3) Vide Matrium (*de anim.*, disput. 1, quæst. 4, num. 27), qui dicit ita communiter sentire omnes cum Scoto.

(4) Vide Tolet. (*de anim.*, lib. 2, quæst. 3, ad 5.^{um}), Rubio (*de anim.*, lib. 2, tract. *de substant. anim.*, quæst. 7, num. 59), Conimbric. (*de anim.*, lib. 2, cap. 1, quæst. 6, art. 2, *Secunda conclusio*), Francisc. Alphonsum (*de anim.*, disp. 2, sect. 4), Petr. Hurtado (*de anim.*, disp. 1, sect. 5), De Benedictis (*Philos. perip.*, tom. 3, *Physic.* lib. 8, quæst. 1, cap. 7), Arriaga (*de anim.*, disp. 1, sect. 3, num. 45), Oviedo (*de anim.*, controvers. 1, punct. 3), Soarez Lusitan. (*de anim.*, tract. 1, disp. 1, sect. 3, parag. 2), Rhedes (*Philos. perip.* lib. 2, disp. 18, quæst. 1, sect. 3), Quiros (*Curs. philos.*, disp. 75, sect. 1, num. 10), Lossada (*de anim.*, disp. 2, cap. 2, num. 39), etc.

Probatur 1.^o cum P. Rubio: «Id quod convenit rei per se et essentialiter, convenit ei, in quantum talis est. Sed anima rationalis per se et essentialiter corpus informat. Ergo, in quantum rationalis, est vera forma, informans corpus, et non solum ut vegetativa et sensitiva» (1), quemadmodum ex conciliis in præcedenti articulo laudatis colligitur.

Prob. 2.^o Certum est hominem, qua hominem, non minus formaliter esse rationalem, quam sensitivum, quam vegetativum. Atqui homo, qua homo, non potest esse rationalis, nisi qua homo constituatur ex anima rationali, prout rationalis est; quia anima rationalis, qua sensitiva, non potest informatione et actu suo constituere nisi sensitivum.

Prob. 3.^o Anima rationalis dicitur in fisdem conciliis forma corporis humani, et vere constituit in sua specie hominem, qui compositum substantiale est, ex anima et corpore coalescens. Atqui nec corpus humanum, nec homo constitui potest in sua specie per animam rationalem, qua sensitivam solum et vegetativam, sed qua rationalem. Ergo... Et probo Minorem, quia humanum compositum procul dubio discrepat formaliter et specificè a composito animali vel vegetali; non autem ita discreparet, si anima rationalis solum qua sensitiva et vegetativa corpus informaret.

Brevius: homo ut homo constituitur per aliquam animam; est enim, ut sic, compositum vivens. Atqui homo, ut homo, non constituitur per animam rationalem qua vegetativam, nec qua sensitivam. Ergo per animam rationalem, qua rationalem. Quæ est ratio S. Thomæ: *Potest etiam, inquit, idem manifestari ex ratione speciei humanæ. Natura enim uniuscujusque rei ex ejus operatione ostenditur. Propria autem operatio hominis, in quantum est homo, est intelligere; per hanc enim omnia alia animalia transcendit. Unde Aristoteles (Ethic. lib. 10, cap. 7) in hac operatione, sicut in propria hominis, ultimam felicitatem constituit. Oportet ergo, quod homo secundum illud speciem sortiatur, quod est hujus operationis*

(1) Rubio, *de anim.*, lib. 2, cap. 2, tract. *de substant. anim.*, quæst. 7, num. 59, pag. 541, columna 2, in edit. Brixiensi anno 1826, quamvis in editione Lugdunensi, anno 1820, verba aliqua paulisper mutata sint.

Anima
rationalis,
etiam secundum
gradum
principii
intellectivi
est forma
corporis.

principium. Sortitur autem unumquodque speciem per propriam formam. Relinquitur ergo quod intellectivum principium sit propria hominis forma (1). Idem intelligitur ex toto capite 60 libri secundi *Contra Gentes*, ubi S. Doctor probat hominem sortiri speciem, non per intellectum passivum seu cogitativam, ut docebat Averroes, sed per intellectum possibilem. Certum enim est intellectum possibilem esse virtutem animæ rationalis, prout talis est. Illud ergo propositum erat S. Thomæ in toto illo capite, non principium ullum sentiendi, sed intelligendi, esse quod dat homini speciem, ex quo necessario sequitur animam rationalem, qua talem, esse humani corporis formam. Id quod brevissime alibi enuntiavit Angelicus: *Licet anima sit forma corporis secundum essentiam animæ intellectualis, non tamen secundum operationem intellectualem* (2).

Prob. 4.^o Illud quoque adjunxerim, in communi hac sententia egregie reddi rationem adæquatam diversitatis ingeniorum. Sola enim varietas potentiarum sensitivarum sive externarum, non videtur satis explicare, cur tam varius sit in diversis individuis gradus virtutis intellectualis, cum potissimum vis et præstantia intellectus non consistat solum in fabricandis melioribus speciebus, sed etiam in certitudine iudicii et acumine ac penetratione discursus. Quod si anima rationalis, qua talis, informet materiam, eique sese immisceat, haud ægre concipitur, eam in ipsa sua spiritali substantia pro variis corporis dispositionibus varie affici, ut rationalis virtus, plus minus robusta, ut ita dicam, ex illa dimanet. Unde etiam, docente S. Thomæ (3) cum Aristotele, qui habent optimam compositionem corporæ complexionis, organum generale tactus constituentem, melioris sunt intellectus.

244. Objic. 1.^o Si anima rationalis, qua talis, esset forma corporis, communicaret huic suum esse rationale, sicut anima sensitiva communicat suum esse sensitivum, et vegetalis vegetativum, et albedo esse album. Repugnat enim

(1) S. Thom. 1 p. quest. 76, art. 1, post medium.

(2) S. Thom., quest. de anim., art. 6, ad 1.^{um}

(3) S. Thom. 1 p. quest. 70, art. 5 lin. corpor. Cfr. *Psycholog.*, vol. 2.^{um}, num. 176, pag. 636.

inesse subjecto formam, eamque non dare suum effectum formalem. Atqui anima rationalis non communicat corpori esse rationale. Ergo...

Respondeo, dist. Major.; quatenus anima rationalis suum esse cum corpore miscet, ei se substantialiter uniendo, *conc.*; quatenus corpus ipsum reddat rationale, videlicet principium operationum intellectualium, sicut anima sensitiva reddit corpus principium sensationis, et vegetativa vegetationis, *neg.*; quia nec virtus intellectiva communicabilis est corpori, nec corpus subjectum capax suscipiendi ejusmodi virtutem, Unde nulla est paritas adductorum exemplorum. Et *contra-dist. Minore, neg.* conseq. Probationem additam etiam *distinguo*: repugnat formam inesse in subjecto, et non dare suum effectum formalem, vel subjecto, vel saltem composito ex illo et forma, *conc.*; præcise subjecto, *subdist.*; si illud sit capax talis effectus formalis ac denominationis, *conc.*; si non sit capax, *neg.* Cæterum quamvis corpus ipsum non reddatur principium intelligendi, homo tamen est vere hujusmodi principium, quia præcise ratione unionis animæ rationalis, qua talis, cum corpore, homo est vere suppositum intelligens per virtutem sibi inhaerentem, nempe in anima, quæ pars est ipsius constitutiva.

Objic. 2.^o Anima rationalis non juvatur, sed potius impeditur a corpore ad intelligendum, saltem perfecte. Atqui nulla forma unitur subjecto secundum illum gradum et rationem, quæ per talem unionem remanet impedita ab illo ad operandum. Ergo... **Respondeo, neg. Major.**, quia unio animæ rationalis cum corpore juvat illam ad intelligendum, quatenus hoc pacto illa potest ex phantasmatibus species intelligibiles abstrahere, sine quibus intelligere non potest. Et quamvis in unionis statu intelligat anima minus perfecte, quam in statu separationis, minor hæc perfectio dicenda est naturalis, utpote consequens ipsam unionem animæ cum corpore.

Objic. 3.^o Si anima rationalis est forma corporis, quæ rationalis, sequitur eam non minus informaturam esse corpus, quamvis non esset sensitiva nec vegetativa. Atqui hoc videtur absurdum, quia tunc quævis forma spiritalis posset esse forma corporis.— **Respondeo, neg. Major.**, quia sensus illius

reduplicationis, qua anima rationalis, prout talis, dicitur esse forma corporis, non est ille, qui asseritur in objectione, mirum gradum rationalitatis præcise sumptum esse rationem, cur corpus informet; sed hic alius, humanam animam, quæ de facto possidet triplicem gradum principii vitalis, secundum quemlibet gradum esse formam. Per hoc autem nihil omnino decernimus de casu, possibili vel non possibili, formæ rationalis, quæ non foret simul sensitiva et vegetativa; illa enim jam non esset forma, qualis est anima humana.

§ III.—UTRUM ANIMA HUMANA PERENNITER ET INSEPARABILITER
ADJUNCTUM GERAT CORPUS ALIQUOD SIBI UNITUM.

Ratio
tractationis.

Leibnitzii
aliorumque
opinio.

245. Controversiam hanc breviter hic tractandam duximus propter Leibnitzium et quosdam alios, qui peregrinam hac in re opinionem invexere. Leibnitzius animas rationales corpusculis illis, quibus initio inclusas fuisse commentus est, ut superius vidimus, ita putavit adhærescere, ut ne in morte quidem hominis sese illis exuerent (1). Quare id, quod vulgo generatio dicitur hominis, putavit reapse non esse nisi *transformationem* quamdam et *augmentationem*, quia nempe circa corpusculum illud primigenium, quo anima continetur, corpus hoc crassum et sensibile formatur, et excrescit; et e converso mortem hominis non esse veram animæ ab omni corpore separationem, aut recessum, sed *involutionem* seu inclusionem intra id corpusculum, dissoluto ac separato exteriori hoc et corruptibili corpore (2). Doctrinam hanc tuendam propagandamque non uno in opere assumpsit Carolus Bonnet (3): eandemque amplexus est Cudworth in suo *Systemate intellectuâli* (4) et plures alii (5), qui omnes videntur

(1) Vide Leibnitz, Opp. tom. 2, part. 1, pag. 285.

(2) Vide Leibnitz, *Theodic.*, paragr. 90 seqq.

(3) In *Palingenesia philosophica*; et in *Contemplat. nat.*, par. 7, cap. 8, seqq. et par. 9, cap. 1 seqq.; et in *Inquisit. philosoph. super christianismi probat.*, cap. 1., etc.; apud Roselli *Summ. philos.*, tom. 5, quæst. 19, art. 3, num. 954. Vide etiam aq. Muzarelli, *Il buon uso della Logica*, opusc. 22, edit. 5.^a Florentiæ 1823, tom. 7.

(4) Cap. 5, sect. 3, paragr. 24 seqq.

(5) Apud Roselli, loc. nup. cit.; et P. Perrone, *Prælection. Theolog. De Deo creatore*, cap. 7, propos. 2.^a, num. 869 not.

veterum quorundam Platoniorum opinionem renovasse, dicentium, quod anima intellectiva habet corpus incorruptibile sibi naturaliter unitum, a quo nunquam separatur, et eo median-
te unitur corpori corruptibili (1). Cui doctrinæ affinis est opinio jam communiter rejecta Origenis et aliorum veterum ecclesiasticorum scriptorum, qui angelis ipsis corpora subtilissima perenniter adhærentia tribuerunt (2). Hinc manasse videtur commentum *perispiritus*, humanam animam involventis, quod tradunt spiritistæ, ut superius retulimus (3).

246. PROPOSITIO 3.^a Anima rationalis nullum habet corpusculum sibi naturaliter conjunctum, a quo nunquam separatur etiam post recessum ab hoc sensibili ac corruptibili corpore.

Probat. 1.^o Involverum seu corpusculum ejusmodi est prorsus supervacaneum et gratis confictum. Ergo tanquam commentitium rejiciendum est. Probat. anteced. primo, quia rationalis anima, utpote spiritualis, nullo eget corpore ad existendum, neque ad operationes suas intellectuales eliciendas. Deinde ad operationes sensitivas et vegetativas indiget quidem corpore aliquo; sed experientia ipsa compertum est animam hujusmodi operationes exercere medio hoc corpore crasso et corruptibili, cui unitur ipsa immediate tanquam forma, quemadmodum in primo paragrafo probatum manet; quare non eget anima corpusculo illo, quod adversarii obrudere nobis volunt, ad illas operationes suas. Denique corpusculum istud nec vidit quisquam, neque unquam expertus est; nec ullis momenti alicujus argumentis ratio demonstrare potest, prout magis patet ex difficultatum solutione, sed in falso illo systemate *germinum transformatorum* circa viventium generationem innititur, cujus in locum communi sapientium calculo doctrina *epigenesis* substituta est (4).

Anima nulli
corpusculo
insepara-
biliter
adheret.

(1) S. Tom. 1 p. quæst. 76, art. 7.

(2) Vide S. Thom. 1 p. quæst. 51, art. 1.; et in eum locum card. Toletum et alios Aquinatis interpretes, ac Theologos passim in tractatu de Angelis.

(3) Vide supra num. 212, pag. 621.

(4) Vide *Psycholog.* vol. 1.^{us}, num. 149, 676, 679 seqq.

Prob. 2.^o Corpusculum illud animæ inseparabiliter adhærens impedire videtur, quominus homo sit vere unum per se, sicut esse debet, si anima rationalis est forma corporis, nam ex unione formæ ac materiæ resultat unum per se (1). Ergo rejicienda est adversariorum doctrina. Probatur antecedens, quia corpus hoc corruptibile et corpusculum illud profecto specificè differunt, alioquin sicut prius necessarium non est absolute nec inseparabile, ita nec alterum erit. Si autem specificè differunt, nec poterunt in unum coalescere, nec unum per se ac substantialiter efficere, ideoque corpus crassius et corruptibile se habebit respectu corpusculi instar appendicis cujusdam accidentalis; et homo essentialiter constituetur ex solo corpusculo informato ab anima; quapropter dicunt adversarii, quod vulgo dicitur generatio, non esse nisi augmentationem, quia videlicet generatione aliquid fit, augmentatione vero non aliquid de novo fit, sed quod jam erat accrescit. Hinc vero et illud consequitur, in hac opinione intelligi non posse, quo pacto anima rationalis sit vere per se essentialiter atque immediate corporis forma, quemadmodum Pontifices et concilia decernunt.

Prob. 3.^o Ex communi omnium sensu datur in homine veri nominis generatio et mors, nempe productio novi compositi substantialis et ejusdem dissolutio. Atqui, docente diserte Leibnitzio, nulla datur generatio nec mors perfecta (2), sed tantum apparens (3); nec quod ab omnibus vocatur hominis generatio aliud est, quam transformatio et augmentatio vel, si vis, evolutio major corpusculi; nec mors aliud, quam involutio intra primævum corpusculum vel germen. Unde

Prob. 4.^o Ex absurdis, quæ sequuntur contra fidem catholicam. α) Secundum adversarios B. Virgo Maria non vere concepisset Christum, nempe non formasset corpus illius, nec ad unionem sanctissimæ animæ cum eo concurrisset, sed tantum effecisset, ut corpusculum nescio quod, penitus inseparabile ab anima, augetetur, magisque evolveretur. Quo ergo

(1) Vide *Cosmolog.* num. 161, pag. 622.

(2) Leibnitz, *Princip. Philos.* parag. 70.

(3) Vide Leibnitz, *Theodic.*, loc. nup. cit.

pacto Beatissima Virgo fuit Mater Dei? β) De fide est Christum Dominum vere mortuum esse, ac morte sua genus humanum redemisse. Atqui, ubi non est perfecta mors, non est vera mors, sed tantum species quædam mortis, ex eo quod corpus crassius et unice sensibile recedat ab anima, permanente adhuc corpusculo illo tenuiore et insensibili. Ergo ex adversariorum doctrina sequitur Christum, Dominum nostrum, in cruce non esse mortuum, nec genus humanum redemptum. Simili modo, statutum est hominibus semel mori (1), vere utique, quia ita hunc aliosque sacros textus intelligit Ecclesia, nec potest quis sine temeritate interpretari de morte apparenti. γ) Denique in eadem opinione non datur vera Christi Domini nec generalis hominum in fine sæculorum resurrectio; tum quia non potest esse resurrectio vera, ubi non præcessit vera mors; tum quia, sicut multis probare conatur Carolus Bonnet, resurrectio non est nisi *evolutio* corpusculi spiritualis animo inseparabiliter ab initio adhærentis. Quod profecto dogma resurrectionis evertere, et per se satis intelligitur, et fusius probatum videri potest apud Theologos (2). Hæc enim nobis sufficere debent, ut innotescat, quantum veneni lateat in contraria doctrina, quantumque debeat Philosophia magno ingenio Leibnitzii, cujus non semel rejiciendæ nobis fuerunt doctrinæ prorsus commentitiæ parumque cum christianis dogmatis conformes. Sed jam expendenda sunt argumenta *Caroli Bonnet* aliorumque.

247. Objic. 1.^o «Omne quod est, existebat in intellectu divino eo modo, quo est, et ejus essentia ita est, ut, si in durationem infinitam extenderetur ejus existentia, esset semper essentialiter idem ens. Essentia autem hominis coalescit ex anima et corpore. Fieri ergo non potest, ut anima disjungatur a corpore. Habet igitur semper corpus sibi naturaliter unitum, alioquin mutaretur hominis essentia» (3).—Respond. *neg.* vel *dist.* conseq. Fieri nequit, ut anima disjungatur

Difficultates
dissipantur.

(1) *Hebr.* cap. 9, vers. 27.

(2) Vide Muzzarelli (op. et loc. cit.), Mendive (*De Deo Redemptore et Consummatore*, tract. 10, dissert. 1.^a, cap. 2, art. 2, th. 4.^a, pag. 368 seqq. Vallialetti (1835), Roselli (*Summ. philos.* tom. 5, quest. 10, art. 3).

(3) Apud Roselli, loc. cit., num. 955.

a corpore in conceptu et idea hominis, *conc.*; in realitate physica existentiae, *neg.* Essentiae enim compositorum substantialium, abstracte sumptae, seu secundum notionem ac definitionem suam, sunt prorsus immutabiles; sive enim de facto forma substantialis separatur a materia, sive non, immo sive hæ in rerum natura existant, sive non, corpus semper definitur substantia composita ex materia et forma (1). Sed ex hoc nullatenus sequitur substantias compositas, qualis est homo coalescens ex anima et corpore, esse incorruptibiles ita, ut nequeat unio principiorum componentium dissolvi, quemadmodum testatur quotidiana experientia.

Objic. 2.^o «Homo essentialiter est ens mixtum, quod perfici magis ac magis potest, destinatumque est ad semper durandum. Necessè igitur est, ut anima remaneat semper unita corpori; nisi enim ita foret, homo non esset ens mixtum, nec esset amplius homo ens, quod duraret, et in perfectione proficeret» (2).—*Respondeo, dist. 1.*^{um} membrum antecedentis: id est homo, *quamdiu est*, non potest non esse ens compositum, *conc.*; id est, homo semel creatus non potest non permanere ens compositum, *neg.* Et *nego* pariter 2.^{um} membrum antecedentis et consequens.

Objic. 3.^o «Si homo in morte corrumperetur, ut deinde iterum componeretur; si ejus anima omnino separaretur a corpore, ut alteri corpori rursus uniretur, quomodo hæc conciliari possent cum dogmate voluntatis Dei efficacis, quæ omnia creavit, et omnia conservat eodem unico actu? Quæ ratione voluntas Dei immutabilis successivos habeat actus? Qui potest supponi voluntatem hanc, quæ unico actu præordinavit universa, spatio ac tempori semper immediate adesse? Ipsane creat primo bruchum, deinde chrysalidem, postea papilionem? Nam si sapiens ille dicitur artifex, qui machinam formare scivit, quæ diu seipsa movetur, et solis mechanicæ viribus, quis summo Artifici hanc potestatem sapientiamque negabit?» (3).—*Respondeo*, hæc nullius esse reboris ac momenti. Deus unico actu voluntatis potest efficere sive simul,

(1) Vide *Ontolog.*, num. 21, pag. 60 seqq.

(2) Apud Roselli, *ibid.* num. 956.

(3) Apud Roselli, num. 957.

sive successive, infinitos effectus, sive permanentes et incorruptibiles, sive corruptibiles et mox dissolvendos ex actione aliarum causarum creaturarum cum ipsius Dei concursu secundum dispositionem divinæ providentiæ, quin adsit ulla in Deo mutatio vel actuum multiplicitas, quemadmodum in *Theodicea* exponendum erit. Deus etiam concurrat ad omnes transformationes et actiones quasvis naturæ, et singulis momentis, quoties oportet, ex naturalium agentium exigentia producit, et creat novas animas, ut constat ex superius probatis. Animas porro rationales solus creat Deus, quia nulla alia causa potestate gaudet creandi; bruchum vero, chrysalidem et papilionem aliaque id genus, quamvis posset etiam ipse solus producere, producit tamen mediis consentaneis causis, quibus ipsemet tales indidit virtutes. Quare non nisi insipienter concludunt adversarii non posse animam a corpori separari.

Objic. 4.^o «Potuit Deus ab initio unire animam humanam machinæ invisibili, quam causæ secundæ nequirent destruere, eamque machinam conjungere mortali corpori. Cur ergo dicemus, Deum in tempore immediate creare novum corpus organicum, ut ipsum ponat loco ejus, quod morte destruitur, atque ita homini conservet naturam entis mixti? Immo nec satis esset, novum corpus a Deo creari; oporteret enim, ut novum cerebrum, quod crearetur, contineret eandem omnino determinationes, quæ in præcedenti constituebant *personalitatis* sedem, alioquin non esset idem homo. Nam personalitas est conjuncta memoriæ; memoria est conjuncta cerebro. Necessè igitur est, ut animæ sit semper conjunctum corpus aliquid tenue, quod sit veluti *organum universale*, in quo uniantur omnes impressiones venientes a diversis corporis partibus, quodque sit propria animæ sedes» (1).—*Respondeo, neg.* consequ. et suppositum ejus. Consequens quidem quia a *posse* ad *esse* perperam concludi norunt vel ipsi *tirones Dialecticæ*; suppositum autem conquentis, quia Deus in resurrectione non creat novum corpus, sed ipsum corpus, quod prius ad hominem pertinuit, restituit animæ, jam non amplius corrumpendum, quemadmodum tenet catholica doctrina, et declarant Theologi.

(1) Apud Roselli, num. 958.